

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ
ПРИВАТНА УСТАНОВА
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНО-
ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
«БЕЙТ-ХАНА»**

**Кафедра гуманітарної
та соціально-економічної підготовки**

**Законодавче та нормативно-правове регулювання охорони дитинства
в Україні**

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

підготовки

магістрів

(назва рівня вищої освіти)

галузі знань

05 Соціальні та поведінкові науки

(шифр і назва галузі знань)

спеціальності

053 Психологія

(код і найменування спеціальності)

Дніпро-2020

Робоча програма навчальної дисципліни «Законодавче та нормативно-правове регулювання охорони дитинства в Україні» спеціальності 053 Психологія освітньо-професійної програми підготовки магістрів для здобувачів вищої освіти V курсу.

Розробник: Виноградов Геннадій Миколайович, кандидат історичних наук, доцент

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри гуманітарної та соціально-економічної підготовки

Протокол від «28» серпня 2020 року № 01

Завідувач кафедри

(підпис)

Інна МАМЧИЧ

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми
«31» серпня 2020 року

Гарант освітньої програми

(підпис)

О. Є. Самойлов
(прізвище та ініціали)

Робочу програму перевірено навчально-методичним відділом «31» серпня
2020 року

Завідувач
навчально-методичного відділу

(підпис)

І. В. Зеркаль
(прізвище та ініціали)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна: «Законодавче та нормативно-правове регулювання охорони дитинства в Україні»

Спеціальність: 053 Психологія

Освітній ступінь: Магістр

НОРМАТИВНІ ДАНІ	
Курс	5
Семестр	1
Загальний обсяг (годин)	90
Аудиторні заняття (всього годин):	30
в т.ч. лекції (годин.)	20
лабораторні заняття (годин)	
практичні заняття (годин)	
семінарські заняття (годин)	10
Самостійна робота** (всього годин):	60
в т.ч. підготовка до аудиторних занять (годин)	10
підготовка до контрольних заходів (годин)	20
виконання курсового проекту/роботи (годин.)	
виконання індивідуальних завдань (годин)	10
опрацювання тем, що не викладаються на аудиторних заняттях (годин)	20
Вид підсумкового контролю**	ДЗ

1. Мета і завдання дисципліни «Законодавче та нормативно-правове регулювання охорони дитинства в Україні»

1.1. Мета викладання дисципліни.

Метою викладання дисципліни є ознайомлення студентів з правовими засадами охорони дитинства в Україні на основі вивчення вітчизняного законодавства та міжнародних нормативно-правових актів, набуття ними теоретичних і практичних навичок у даній галузі.

1.2. Завдання вивчення дисципліни:

- аналіз міжнародних та вітчизняних законодавчих і нормативно-правових актів у галузі охорони дитинства, розуміння основних принципів охорони дитинства;
- орієнтування у галузях права, законодавчому забезпеченні та реальному стані дотримання прав дитини в Україні (цивільна відповідальність неповнолітньої особи, специфіка та особливості трудового законодавства в Україні для неповнолітніх: загальна характеристика законів про працю, робочий час і час відпочинку дітей та підлітків);

- вивчення категорій соціально-незахищених неповнолітніх, заходи щодо захисту та підтримки соціально-незахищених категорій неповнолітніх;
- розуміння прав та обов'язків батьків, дітей, інших членів сім'ї та родичів, процедури встановлення чи припинення опіки над неповнолітніми особами;
- висвітлення розвитку ювенальної юстиції в Україні в контексті реалізації принципу спеціалізації судів, основних функцій ювенальної юстиції;
- дослідження проблеми насильства над дітьми та можливостей його попередження у сім'ї.

2. Компетентності та програмні результати навчання

Компетентності, що формуються:

ЗК 6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

СК 7. Здатність ухвалювати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК 9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

Програмні результати навчання:

ПРН 9. Вирішувати етичні дилеми, спираючись на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Законодавче та нормативно-правове регулювання охорони дитинства в Україні» студент повинен знати:

- зміст основних документів, що регламентують діяльність у галузі охорони дитинства;
- актуальні проблеми соціально-правового захисту дітей в Україні;
- основні принципи та напрями соціально-правового захисту дітей та підлітків в Україні;

Уміти:

- окреслити коло знань і навичок, що потрібні фахівцю соціально-педагогічної сфери із соціально-правового захисту особистості;
- розуміти потреби та проблеми різних соціальних груп дітей та молоді та надавати соціально-юридичну консультацію;
- надавати допомогу дітям-сиротам або дітям з обмеженими освітніми можливостями нагальну правову допомогу;
- у власній педагогічній діяльності завжди поважати права дітей та підлітків;
- вживати заходи щодо захисту та підтримки соціально-незахищених категорій неповнолітніх.

3. Тематичний план

№ з/п	Т е м а	Всього, год.	В тому числі			
			Аудиторні заняття, год.			Самостійна робота, год.
			лекції	лабораторні	семінарські	
1	2	3	4	5	6	7

1	Українське законодавство з питань прав дитини: аналіз сучасного стану та проблеми реалізації.	4	2			2
2	Міжнародні нормативно-правові акти з питань захисту прав дитини.	6			2	4
3	Конвенція ООН про права дитини: історія, аналіз основних положень, реалізація в Україні.	4	2			2
4	Загальна характеристика положень сімейного кодексу України, що пов'язані з правами дітей та підлітків.	2				2
5	Взаємні права і обов'язки дітей та батьків (аналіз вітчизняного законодавства)	4	2			2
6	Причини та підстави для позбавлення батьківських прав.	4	2			2
7	Опіка і піклування: нормативно-правове регулювання та проблеми сьогодення.	4	2			2
8	Дієздатність неповнолітніх: законодавча база та види.	4			2	2
9	Проблеми усиновлення (удочеріння) в Україні.	4	2			2
10	Трудове законодавство в Україні для неповнолітніх: загальна характеристика законів про працю, робочий час і час відпочинку дітей та підлітків.	4	2			2
11	Соціально-незахищені категорії неповнолітніх в Україні.	4			2	2
12	Проблеми та перспективи підвищення ефективності роботи з соціально-незахищеними категоріями неповнолітніх.	2				2
13	Система соціального захисту дітей та підлітків: аналіз міжнародного досвіду.	4			2	2
14	Національні законодавства у галузі охорони дитинства.	4				4
15	Проблеми насильства у сім'ї: витоки й пошуки вирішення.	4	2			2
16	Дискримінація прав дітей: імовірність подолання	2				2

	проблеми.					
17	Законодавчі та нормативно-правові засади соціального захисту безпритульних дітей в Україні.	4				4
18	Забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей- сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.	4			2	2
19	Основні положення Закону України «Про охорону дитинства».	4				4
20	Законодавче забезпечення та реальний стан дотримання прав дитини в Україні.	2				2
21	Забезпечення прав дитини під час збройного конфлікту: сучасні українські реалії.	4				4
22	Феномен дитинства: соціально-правовий аспект.	2				2
23	Проблеми захисту неповнолітніх від шкідливої інформації.	4	2			2
24	Ювенальна юстиція: «за» і «проти».	4	2			4
25	Нелегальна праця неповнолітніх в Україні: у пошуках вирішення проблеми.	4				4
	В с ь о г о :	90	20		10	60

4. Лекції

№ теми	Тема та анотація лекції	Обсяг, годин	Рекомендована література
1	2	3	4
1	Українське законодавство з питань прав дитини: аналіз сучасного стану та проблеми реалізації. Загальні права неповнолітнього. Фізичні права дитини. Політичні права дитини. Економічні права дитини. Особистісні права дитини. Культурні права дитини	2	[2,10,13,26]
2	Конвенція ООН про права дитини: історія, аналіз основних положень, реалізація в Україні. Права дитини. Українське законодавство з питань прав дитини. Конвенція ООН про права дитини. Історія. Основні положення. Україна та Конвенція	2	[12,13,16,26]

	ООН про права дитини		
3	Взаємні права і обов'язки дітей та батьків (аналіз вітчизняного законодавства). Обов'язки батьків. Позбавлення батьківських прав. Матеріальна залежність батьків та дітей. Конституція України. Сімейний кодекс України.	2	[3,4,12,24]
4	Причини та підстави для позбавлення батьківських прав. Підстави, за яких батьки або один з них можуть бути позбавлені судом батьківських прав. Порядок позбавлення батьківських прав. Правові наслідки позбавлення батьківських прав. Поновлення батьківських прав. Позовна заява. Відібрання дитини	2	[1,2,8,9,24]
5	Опіка і піклування: нормативно-правове регулювання та проблеми сьогодення. Підстави для встановлення опіки. Відповідальність за встановлення опіки. Процедура встановлення чи припинення опіки над неповнолітньою та повнолітньою особою. Правила опіки та піклування. Призначення опікунів.	2	[3,4,9,10,11,12]
6	Проблеми усиновлення (удочеріння) в Україні. Проблема сирітства в Україні та в світі. Специфіка усиновлення (удочеріння). Усиновлення дітей громадянами України, які проживають за її межами, та іноземцями.	2	[6,8,11,12,16,21]
7	Трудове законодавство в Україні для неповнолітніх: загальна характеристика законів про працю, робочий час і час відпочинку дітей та підлітків. Праця неповнолітніх: основні гарантії. Прийняття на роботу і припинення трудових відносин. Права неповнолітніх працівників. Норми виробітку для молодих робітників. Обмеження при використанні праці неповнолітніх. Відпустки	2	[2,5,17,27,28]
8	Проблеми насильства у сім'ї: витоки й пошуки вирішення. Проблема насильства над дітьми. Критерії насильства. Фізичне, психологічне, економічне насильство. Наслідки жорстокого поводження над дітьми. Правові документи, які спрямовані на вирішення проблеми насильства над дітьми.	2	[4,5,10,14,16,20]
9	Проблеми захисту неповнолітніх від шкідливої інформації. Історія питання. Міжнародне законодавство щодо захисту неповнолітніх від шкідливої інформації. Закони України. Державні органи, які здійснюють захист неповнолітніх від шкідливої інформації та контроль.	2	[1,10,22]

10	Ювенальна юстиція: «за» і «проти». Історія виникнення. Кримінальна міліція у справах дітей. Ювенальна юстиція в судовій системі. Основні функції ювенальної юстиції. Ювенальна юстиція в Україні.	2	[13,19,27]
	В с ь о г о:	20	

5. Семінарські заняття

№ заняття	Тема заняття та її основний зміст	Обсяг, годин	Рекомендована література
1	2	3	4
1	Міжнародні нормативно-правові акти з питань захисту прав дитини. 1. Міжнародні стандарти захисту прав дітей. 2. Визначення правових понять щодо захисту прав дитини. 3. Загальні тенденції розвитку.	2	[13,15,16,27]
2	Дієздатність неповнолітніх: законодавча база та види. 1. Поняття та види цивільної дієздатності. 2. Повна цивільна дієздатність. 3. Емансипація неповнолітніх.	2	[17,26]
3	Соціально-незахищені категорії неповнолітніх в Україні. 1. Проблема та статистика. 2. Категорії соціально-незахищених неповнолітніх. 3. Документи, які підтверджують статус; пільги.	2	[5,9,12,16]
4	Система соціального захисту дітей та підлітків: аналіз міжнародного досвіду. 1. Етапи формування та реалізації державної політики у сфері захисту прав дітей. 2. Функції та повноваження омбудсмена. 3. Шляхи модернізації механізмів соціального захисту.	2	[15,16]
5	Забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. 1. Засади державної політики щодо соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.	2	[8,9,11,12,16]

	2. Заходи соціального захисту. 3. Функції служби у справах дітей щодо опіки та піклування		
В с ь о г о:		10	

6. Опрацювання тем, що не викладаються на аудиторних заняттях

№ теми	Назва теми та окремих питань з неї, винесених на самостійне вивчення	Обсяг, годин	Рекомендована література	Вид контролю
1	2	3	4	5
1	Дискримінація прав дітей: імовірність подолання проблеми. 1. Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. 2. Боротьба з дискримінацією в Україні.	2	[6,7,10,13]	
2	Законодавчі та нормативно-правові засади соціального захисту безпритульних дітей в Україні. 1. Законодавство України про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей. 2. Основні принципи соціального захисту. 3. Запобігання безпритульності дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа.	2	[6,8,9,14]	
3	Основні положення Закону України «Про охорону дитинства». 1. Законодавство про охорону дитинства та його завдання. 2. Система заходів щодо охорони дитинства. 3. Права та свободи дитини	4	[12,14,16,21]	
4	Законодавче забезпечення та реальний стан дотримання прав дитини в Україні. 1. Українське законодавство з питань прав дитини 2. Впровадження ювенальної юстиції.	2	[7,10,14]	

	3. Законотворчі ініціативи.			
5	Феномен дитинства: соціально-правовий аспект. 1. Соціально-філософське тлумачення поняття дитинства. 2. Сутність і напрямки розгортання глобальних процесів	2	[6,18,22,23]	
6	Національні законодавства у галузі охорони дитинства. 1. Основні принципи охорони дитинства. 2. Організація охорони дитинства.	2	[12,18,23,24]	
7				
8	Незаконна праця неповнолітніх в Україні: у пошуках вирішення проблеми. 1. Праця неповнолітніх в Україні. 2. Особливості охорони праці неповнолітніх у різних сферах трудової діяльності	4	[17,18,20,27]	
	В с ь о г о :	22		

6. Форми та порядок складання підсумкового контролю

Формою підсумкового контролю є диференційований залік.

До підсумкового контролю допускаються студенти, які опрацювали всі розділи навчальної дисципліни на аудиторних заняттях та під час самостійної роботи, що передбачені Робочою програмою.

7. Перелік питань до підсумкового контролю

1. Основні нормативні акти України, в яких містяться положення про права дитини.
2. Аналіз сучасного стану з питань прав дитини.
3. Визначення правових понять щодо захисту прав дитини.
4. Служби у справах неповнолітніх, фонди, організації та органи.
5. Правове забезпечення прав дитини на національному рівні.
6. Українське законодавство з питань прав дитини. Конвенція ООН про права дитини.
7. Положення Конвенції про права дитини. Україна та Конвенція ООН про права дитини.
8. Декларації прав дитини.
9. Законодавче забезпечення та реальний стан дотримання прав дитини в Україні.
10. Невирішені питання з прав дитини.
11. Загальні положення про права та обов'язки батьків.
12. Рівність прав дітей та підлітків
13. Міністерство соціальної політики України

14. Загальні положення про міжнародні організаційно-правові механізми захисту прав дітей та підлітків
15. Виховання дітей.
16. Обов'язки батьків. Позбавлення батьківських прав.
17. Порядок позбавлення батьківських прав. Правові наслідки позбавлення батьківських прав.
18. Права та обов'язки батьків, дітей, інших членів сім'ї та родичів.
19. Процедура встановлення чи припинення опіки над неповнолітньою та повнолітньою особою.
20. Відмова від дитини
21. Нормативно-правова база соціального захисту дітей-сиріт.
22. Заходи соціального захисту дітей-сиріт.
23. Проблеми входження дитини-сироти в систему соціальних відносин.
24. Сімейні форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.
25. Цивільна відповідальність неповнолітньої особи.
26. Поняття та види цивільної дієздатності.
27. Обмежена дієздатність та недієздатність.
28. Інститут емансипації.
29. Аналіз проблеми сирітства. Проблема сирітства в Україні та в світі.
30. Всиновлення дітей інвалідами, ВІЛ-інфікованими і трансгендерами.
31. Скасування усиновлення.
32. Праця неповнолітніх: основні гарантії.
33. Особливості працевлаштування неповнолітніх.
34. Категорії соціально-незахищених неповнолітніх
35. Заходи щодо захисту та підтримки соціально-незахищених категорій неповнолітніх.
36. Теорія депривації та її види. Зворотність процесу депривації.
37. Поняття соціальних технологій.
38. Соціально-правовий захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування в Україні
39. Основні принципи охорони дитинства.
40. Хронологія розвитку законодавства у сфері соціального захисту та соціального забезпечення.
41. Етапи формування та реалізації державної політики у сфері захисту прав дітей.
42. Соціальні права та соціальні гарантії, закріплені в Конституції України.
43. Інформаційна підтримка заходів в сфері охорони дитинства.
44. Інституційне забезпечення здійснення заходів в сфері захисту прав дитини.
45. Проблема насильства над дітьми. Шляхи попередження насильства у сім'ї.
46. Критерії виявлення насильства над дітьми у сім'ї
47. Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
48. Види прав неповнолітнього: питання класифікації
49. Особливості відповідальності неповнолітніх
50. Запобігання безпритульності дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа.
51. Поняття та види соціальних послуг бездомним особам і безпритульним дітям.
52. Засади державної політики щодо соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.
53. Форми соціального захисту бездомним та безпритульним дітям.
54. Причини сирітства і безпритульності: соціально-економічні, психологічні, медичні.
55. Нормативно-правова база соціального захисту дітей-сиріт.
56. Сімейний кодекс.
57. Стадії вікового розвитку.
58. Періодизації психічного розвитку дитини.
59. Правова соціалізація неповнолітніх в Україні

60. Державні органи захисту суспільної моралі.
61. Державні органи, які здійснюють захист неповнолітніх від шкідливої інформації та контроль.
62. Законодавчий статус Ювенальної юстиції.
63. Ювенальна юстиція в судовій системі. Основні функції ювенальної юстиції.
64. Розвиток ювенальної юстиції в Україні в контексті реалізації принципу спеціалізації судів.
65. Навчання неповнолітніх професіям, пов'язаним з важкими роботами і роботами з шкідливими або небезпечними умовами праці.
66. Охорона здоров'я неповнолітніх законодавством.

8. Методи навчання відповідно до програмних результатів навчання:

ПРН 9 - лекція; метод проблемного навчання; тренування, індивідуальні роботи; навчально-рольові сценарії та діалоги між учасниками групи; форум, дебати, симпозіум, «акваріум»; презентація.

9. Навчально-методична література

Основна і додаткова література

1. Алексеева Т. В. Психологія підліткової злочинності : навч. посіб. / Т. В. Алексеева, Н. І. Ковальчишина. – Донецьк : Ноулідж, 2010.
2. Алексеева О. В. Адміністративно-правовий статус суб'єктів адміністративної відповідальності за правопорушення неповнолітніх / О. В. Алексеева // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Юриспруденція. – 2015.
3. Андреев Ю. С. Неблагополучна сім'я як чинник розвитку агресивної поведінки у підлітків / Ю. С. Андреев // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – 2013. – № 13
4. Бандурка І. О. Діти, сім'я, злочинність неповнолітніх: взаємозалежність : моногр. / І. О. Бандурка. – Х. : Золота миля, 2014.
5. Бандурка І. Об'єкт посягання в злочинах проти прав та свобод людини / І. Бандурка // Публічне право. – 2015.
6. Білоскурська О. В. Взаємозв'язок конституційних обов'язків людини і громадянина з окремими категоріями конституційного права / О. В. Білоскурська // Правова держава. – 2015.
7. Василькова Ю. В. Соціальна педагогіка / Ю. В. Василькова, Т. А. Василькова. – М. : Академія, 1999.
8. Галунов М.І. Проблемні аспекти правового регулювання опіки та піклування про дітей в Україні / М.І. Галунов, В.В. Галунова // Право і суспільство. – 2010.
9. Дзюба І.В. Опіка та піклування в Цивільному праві України: проблемні питання призначення опікунів та піклувальників. – 2017.
10. Декларація прав дитини. Проголошена Генеральною Асамблеєю ООН 20 листопада 1959 року.
11. Закон України " Про державну таємницю" від 21.09.99 р. № 1079-XIV. – К.: 1999.
12. Закон України «Про охорону дитинства».– Відомості Верховної ради 2001р.
13. Кельман М. С. Юридична наука: проблеми методології / М. С. Кельман. – Тернопіль : ТЗОВ «Терно-граф», 2011.
14. Капська, А. Й. Соціальна робота : навч. посібник. – К. : Слово, 2011.

15. Кідіна Н. В. Законодавство країн Європи про кримінальну відповідальність неповнолітніх / Н. В. Кідіна // Право України. – 2000.
16. Конвенція про права дитини від 20.11.1989 р.
17. Конституційне право України : підруч. / за ред. Ю. М. Тодики, В. С. Журавського. – К., 2002.
18. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Офіційний вісник України. – 2010. – № 72/1. – Ст. 2598.
19. Кравченко В. В. Конституційне право України : навч. посіб. – К., 2004.
20. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26
21. Несинова С.В. Історико-правові аспекти становлення, розвитку та нормативного закріплення прав дитини // Право і суспільство. – 2008.
22. Новицька Н.Б. Правові основи захисту дітей від негативного впливу інформаційного середовища / Н.Б. Новицька // Правова інформатика. – 2009.
23. Основи соціально-правового захисту особистості : навчальний посібник / уклад. Г. В. Бондаренко. – 2-е вид., – Умань, 2011.
24. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. №2947-III
25. Турусина Н.Н. Сімейне право. Навчальний посібник – М., 2001
26. Теорія держави і права: Навч. посіб / А. М. Колодій, В. В. Копейчиков, С. Л. Лисенков та ін.; За заг. ред. С.Л. Лисенкова, В.В. Копейчикова. – К., 2002.
27. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV

Перелік методичних рекомендацій, навчальних матеріалів

№ з/п	Найменування	Кількість екземплярів	Носії	
			паперові	електронні
1	2	3	4	5
	Методичні рекомендації з дисципліни «Законодавче та нормативно-правове регулювання охорони дитинства України» / Укладач А.Ю. Шевченко – Дніпро, 2019 – 50 с.	30		30